

KINNITATUD
Lääne-Viru maavanema
9.veebruari 2015
korraldusega nr 1-1/15-153

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030

LÄÄNE-VIRU MAAVALITSUS

VEEBRUAR 2015

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030

Maakonna arengustrateegia on maakonna arengusuundade strateegiliste valikute kokkuvõte neljas valdkonnas: loodus, ettevõtlus, sotsiaalne keskkond ning ühendused. Maakonna arengustrateegia hõlmab maakonna arengu peamisi strateegilisi eesmärke aastani 2030, valdkondlikke väljakutseid ehk prioriteetseid teemasid, millega tuleb kuni aastani 2030 eelkõige tegeleda, ning nende prioriteetsete teemade täpsemaid tegevuseesmärke kuni aastani 2020. Lisatud on tegevuskava eesmärkide saavutamiseks.

Arengustrateegias kuni aastani 2020 seatud tegevuseesmärke välja töötades on lähtutud Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika prioriteetidest Eestis, maakonna vajadustest ja tegevuste teostamisvõimalustest.

Arengustrateegia koostati nelja valdkonna töökoosolekute kaudu, kus osalesid maakonna omavalitsuste ja konkreetse valdkonna esindajad. Arengustrateegia koostamise algetapis kaasati neli valdkondlikku eksperti: Valdur Lahtvee (Säästva Eesti Instituut), Dago Antov (Tallinna Tehnikaülikool), Erik Terk (Eesti Tuleviku-uuringute Instituut) , Jüri Kõre (Tartu Ülikool) -, kes andsid ülevaate valdkondade lähituleviku suundumustest.

Maakonna arengustrateegia versioon avalikustati maavalitsuse veebilehel perioodil 06.novembrist kuni 5.detsembrini 2014, mille jooksul laekus 57 kirjalikult vormistatud ettepanekut ja täiendust.

Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu üldkoosolek oma otsusega 30.jaanurist 2015 nr 5 kooskõlastas **Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030**

Lääne-Viru maakonna visioon 2030

Lääne-Virumaa on stabiilse elanikkonnaga piirkond Soome lahe Lõunakaare (Stockholm-Peterburi) arengukoridoris, mida iseloomustab mitmekesine majandus ja atraktiivne elukeskkond.

Paindlikud kahesuunalised ühendused Tallinna, Jõhvi, Narva ja Tartuga on taganud maakonna elanikele võimaluse ilma elukohta vahetamata saada osa laialdasest töö- ja teenuste turust, võimaldades maakonnal samas olla ligitõmbavaks töö-, puhke- või teenuskohaks oma naaberpiirkondade elanikele.

Regulaarne laevaühendus Kunda ja Kotka vahel on lähendanud Soome lahe vastaskallastel asuvaid piirkondi nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt. See ühendus on andnud ka teistele Kesk- ja Lõuna-Eesti ning Ida-Soome piirkondadele lisavõimaluse piiriüleseks suhtluseks põhja-lõuna suunal.

Avatud ja kaasav ruumiline planeerimine on võimaldanud saavutada maakasutuses kokkulepped, mis tagavad loodus- ja elukeskkonna säilimise, luues samas eelduse perspektiivsete loodusressursside otstarbekaks majandamiseks.

Maakonnas on toimiv, omavahel ühendatud kohalike keskuste võrk, mille kaudu on tagatud optimaalne avalike ning esmavajalike äriteenuste kättesaadavus kogu maakonna territooriumil. Sotsiaalsete teenuste, sealhulgas üldharidus-, sotsiaalhoolekande ja tervishoiuteenuste võrgustik on optimeeritud eesmärgiga tagada teenuste ühtlane kõrge kvaliteet nii maakonnas kui ka võrreldes naaberpiirkondadega. Järgpidevalt arendatud ja toetatud kogukonnateenus on aidanud kaasa teenuste kättesaadavusele ka maakonna kaugemates ja hõredamini asustatud piirkondades. Maakonna koolid pakuvad jätkuvalt võimalust omandada maakonnas kõrg- või kutseharidus.

Mitmekesise ettevõtlusstruktuuri on taganud ühine arendus- ja koostöö maakonna ettevõtluskeskkonna tutvustamisel ja ettevõtlusalade taristu arendamisel. Maakonna ettevõtluse peamiseks konkurentsieeliseks on kujunenud piirkonna kompetentsil põhinevate toodete ja teenuste arendamine ning oskuslik turustamine nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Edu selles on taganud maakonnas asuvad teadus- ja arendusasutused ning nendega tihedat koostööd tegevad maakonna ja regiooni ettevõtjad ning kutseõppe- ja kõrgharidusasutused.

Maakonna omavalitsuste aktiivne ja kaalutletud tegevus elamuehituse planeerimisel on olnud üheks tagatiseks, et elanike arv maakonnas püsib stabiilne.

Olemasoleva olukorra kirjeldus ja analüüs

Lääne-Viru maakond on Põhja-Eesti maakond, mis piirneb Harju, Ida-Viru, Jõgeva ja Järva maakondadega ning Soome lahega. Maakonnakeskusest Rakverest on Tartusse 123, Narva 113, pealinna Tallinna 99 kilomeetrit. Kunda sadamast Kotka linna on üle Soome lahe 65 meremiili ehk umbes 120 km.

2015. aasta alguse seisuga oli maakonna rahvaarv 61 100 (rahvastikuregistri andmetel), millega ollakse maakondade võrdluses 5. kohal. Võrreldes 2000. aasta rahvaloendusega oli maakonna rahvaarv 2011. aasta loenduseks kahanenud 11,7 protsenti, ehkki kahe loenduse vahepeal liitus maakonnaga osa Järvamaa Lehtse vallast (endistes piirides oleks rahvaarvu vähenemine olnud 13,8 protsenti). Statistikaamet näeb maakondade rahvaarvu prognoosis Lääne-Viru maakonna rahvaarvuks 2030. aastal ette 51 300 inimest ehk praegusega võrreldes 14 protsenti vähem.

Arvestades inimeste mobiilsuse jätkuvat kasvu, on üha enam tõenäone, et inimese elu- ja töökoht ning teenuste tarbimise koht ei piirdu ühe kitsa regiooniga (näiteks maakonnaga). Aina suurema kaaluga on paindlikud, sagedad ja kahepoolsed ühendused, mis seovad inimeste elu- ja töökoha ning teenuste tarbimise piirkonnad. Töökohtade kättesaadavus või kättesaamatus ühenduste kaudu on inimeste põhiliseks aluseks elukoha valikul. Võimalikult stabiilse püsielanikkonna tagamiseks tuleb luua töökohti ka kohapeal. Püsielanikkonda on vaja toimiva ja kvaliteetse sotsiaalse taristu ning avalike teenuste ülalpidamiseks, mis omakorda koos hoitud looduskeskkonnaga on eelduseks, et piirkonda peetak atraktiivseks elukeskkonnaks.

Looduskeskkonnalt ja -väärtustelt on Lääne-Virumaa Eesti mõistes mitmekesine ja isegi vastuoluline. Ligi 36 protsendil maakonna territooriumist lasuvad riigi strateegilise maavara põlevkivi, aga ka fosforiidi ja tehnoloogilise lubjakivi maardlad. Samas on Pandivere piirkond ühe väga olulise loodusvara, põhjavee

allikaks. Maakonna põhjarannik on ligi 60 protsendi ulatuses Lahemaa rahvuspargi osa. Rahvuspargi eesmärgiks on kaitsta unikaalset rannamaastikku, püsielupaiku, aga ka traditsioonilist inimasustust rannaalal. Lääne-Virumaa põllumaad on kõrge viljakusega.

Maakonnas kaevandatakse tööstuslikus mahus maavarasid tsemenditootmiseks. Edasised plaanid kaevandada maavarasid energia, väetiste ja ehitusmaterjalide tootmiseks on juba praegu tekitanud avaliku arutelu elukeskkonna säilimise üle ja toonud kaasa pigem tõrjuva hoiaku maavarade kaevandamise suhtes. Maavarade kaevandamine võib Lääne-Viru maakonnas olla teravas vastuolus teise ressursi, põllumajandusmaa kasutamisega, mille väärtus üha suureneb seoses selliste üleilmsete suundumustega nagu kasvav vajadus toidu järele ning kliimasoojenemine. Nii maavarade kui ka põllumajandusmaa intensiivne kasutus sunnib mõtlema põhjavee kaitstusele, mille suurim reservuaar asub Pandivere piirkonnas.

Maakonna puhkemajanduslik ressurs sõltub teistest maakasutuse liikidest. Näiteks võimalik kaevandamisest tulenev kuvandi muutus – tundus kaevanduspiirkonnana ja ümbruskonna elukeskkonna halvenemine – võib takistada puhkemajandusliku ressursi kasutamist. Tulenevalt eelöeldust on üheks peamiseks eelseisva perioodi ülesandeks planeerida tasakaalustatud maakasutus maakonnas, arvestades kõigi poolte huve ning vajadusi. Ühtlasi säilitades, kaitstes või ära määraates maakasutuse kõrgeim potentsiaal erinevate loodusväärtuste seas. Praegu on maavarade kaevandamisele antud seadustega pigem eelisseisund, mis võib pärssida majandustegevust või elukorraldust kohtades, kus sisuline maakasutus muude väärtuste alusel oleks otstarbekam.

Energiasääst ja keskkonnahoid, sealhulgas jäätmemajandus on Lääne-Virumaa jaoks olulised teemad. Maakonnas on vaja rekonstrueerida küttesüsteeme ja uuendada tänavavalgustust, hooneid ehitada või renoveerida energiasäästu põhimõtteid arvestades. Üha rohkem soovitakse olemasolevate ühiskondlike hoonete energiavajadust katta, kaasates alternatiivenergia võimalusi.

Toetudes maakonna põllumajanduslikule potentsiaalile võiks biogaas olla peamiseks alternatiivenergia allikaks. Maakonnal on võimalused rakendada keskkonnahoidlikke (gaas, elekter) ühistranspordilahendusi.

Maakonna omavalitsused on loonud ühise jäätmekäitlusasutuse MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus. Kindlasti on vaja jäätmekeskust kui maakonna jäätmekäitluse keskset korraldajat edasi arendada. Jäätmekäitluse valdkonna peamised ülesanded on luua biolagunevate olmejäätmete kogumise süsteem ning biojäätmete kompostimisvõimekus, tõhustada jäätmete taaskasutust ja teavitada ning harida elanikkonda. Keskkonnatingimustele vastava reoveesette komposteerimise võimekuse loomine on siinjuures üheks kõige teravamaks vajaduseks.

Keskkonnateema olulisus tähendab ka keskkonnahariduse olulisust. Keskkonnahariduse üheks keskuseks Eestis üldhariduskoolidele on juba aastaid olnud Sagadi Looduskool. Mitmekesine keskkonnakasutus, sealhulgas suurte, keskkonnaressursi kasutavate ettevõtete olemasolu maakonnas on motiveerinud TLÜ Rakvere Kolledžit juurutama uue erialana haldus- ja ärikorraldust spetsialiseerumisega keskkonnakorraldusele. Ka Targa Maja kompetentsikeskus on seotud keskkonnahoidlike ideede väljatöötamisega omas valdkonnas ja nende teadmiste levitamisega. Edu keskkonnahoiu ja uuenduslike mõtete levitamisest on tihedalt seotud keskkonnahariduse juurutamisega üldhariduskoolides. Keskkonnaõppesse koolides tuleb kindlasti rohkem panustada, aga ka parandada keskkonnahariduse taristut (loodushariduskeskused ja muud õpikohad, nagu näiteks looduse õpperajad, hoiualad). Üheks selliseks ettevõtmiseks on Vasta kooli energiapargi-säästukeskuse kavandamine. Keskkonnateadmiste pakkumine on oluliseks osaks mõne juba toimiva kohaliku algatuse, nagu Puhta Vee teemapargi juures, aga ka alles kavandatavate algatuste juures, nagu Porkuni keskkonnahariduse keskus, Kunda maavarade keskus ja Arkna Mõisa Terviseaed.

Lääne-Viru maakonda läbivad olulised Eesti riigi raudteeühendused Tallinnast Peterburi, Pihkva ja Riia suunal. Maakonda läbivad Tallinna-Narva ja Pärnu-Rakvere-Sõmeru põhimaanteed. Kundas asub regionaalne kaubasadam. Maakonna ühendatust eelkõige Tallinnaga tuleb lugeda heaks: neljarealine põhimaantee, tihe kommertsbussiliiklus, millele lisandub raudteeveondus. Valdav osa pendelrändest väljapoole maakonda on seotud Tallinna ja Harju maakonnaga. Arvestades Ida-Virumaa potentsiaali töökohtade piirkonnana, samuti Lääne-Virumaa võimalusi pakkuda head elukeskkonda nii Harju- kui ka Ida-Virumaal töötajatele (või ka töökohti), on olemas vajadus kahesuunaliste piisava sagedusega ühistranspordiliinide järele, mis ühendavad kõiki Põhja-Eesti piirkondlikke keskusi. Tähtis on tõsta reisirongiühenduse sagedust Tallinna-Narva liinil kas otseühendustena või siis Tapa-Narva liinil ümberistumisega Tallinna suunas ja vastupidi. Raudtee elektrikontaktvõrgu laienemine Rakvereni on olulise tähtsusega, eelkõige rongiühenduse sageduse tõstmise eesmärgil. Praegu on idasuunal elektrirongiühendus märksa tihedam kui diislrongiühendus, samas kui raudtee elektrikontaktvõrk lõpeb (seega väheneb rongiühenduse sagedus) Aegviidu väikeasulas, mitte aga selle lähedal asuvates keskustes, nagu Tapa või Rakvere. Vajalikud oleksid ka riigipoolse veondustoetusega tagatud bussühendused maakonnakeskuste vahel (Rakvere-Jõhvi, Rakvere-Paide). Edaspidi on oluline ehitada neljarealine Tallinna-Narva põhimaantee välja Haljala ristmikust Narva poole.

Aastaid on räägitud regulaarse laevaühenduse loomisest Kunda ja Kotka vahel. Kunda sadam kuulub ASile Kunda Nordic Tsement, kelle põhitegevuse hulka ei kuulu riikidevahelise laevaühenduse loomine. Samas on ettevõtte olnud viimastel aastatel huvitatud Kunda sadama kasutuselevõtust ka reisisadamana, mis on oluline nii sadama enda kui ka maakonna edasise arengu seisukohast. ASi Kunda Nordic Tsement ja Lääne-Viru maavalitsuse algatusel tehtud uuringu TRIK alusel on Eesti poolel olemas vajadus ja potentsiaal kauba ning inimeste (töökäijad, turistid) liikumiseks Kunda-Kotka liinil. Sillamäe sadama püüded taas käivitada ühendust Kotkaga kinnitavad sellise ühenduse potentsiaali. Laevaliikluse algatamist nii Kunda kui ka Sillamäe suunalt ei tohi pidada konkureerivaks, vaid pigem tuleks siin näha võimalusi koostöök Kunda-Kotka liinil. Tähtis on riikide tasandi strateegiline (ja regionaalpoliitiline) otsus, kas Eesti ja Soome vaheline ühendus on korraldatud vaid ühest kohast (Tallinna-Helsingi liinil) või aidatakse kaasa ühendusvõimaluste loomisele ka teistest piirkondadest. Regulaarse rahvusvahelise laevaühenduse loomine aitaks oluliselt tihendada Lääne-Virumaa, aga ka muude Ida-, Kesk- ja Lõuna-Eesti maakondade majandussuhteid Ida-Soome regiooniga. Samuti pakuks see uusi võimalusi inimeste liikumiseks neis suundades nii töö eesmärgil kui ka turistina.

Oluline riiklik strateegiline otsus on seegi, kas sarnaselt naaberriigi Soomega alustatakse piiriüleste arengukoridoride kujundamist, nagu on näiteks Lõunakaar Peterburi-Tallinna-Stockholmi suunal, mille eesmärgiks on suurendada kaupade ja inimeste liikumist piirkonnas ning seeläbi toetada regiooni arengut. Lääne-Virumaal on selge potentsiaal kaubavoogude teenindamiseks logistilistes sõlmpunktides nagu Tapa, Rakvere ja Kunda, samuti turistide teenindamiseks tänu oma kultuuri-, loodus- ja terviseturismi võimalustele.

Rakvere, Tapa ning Kunda puhul on oluline realiseerida kavandatud projektid transiitliikluse paremaks ja paindlikumaks suunamiseks: Rakvere nn Põhjaring (ühendamaks Pärnu ja Narva suunda) , Tapa ümbersõit ja Kunda linna läbiv liiklusskeem Kunda sadamani.

Ka maakonnasiseste piirkondlike keskuste omavahelisi ühendusi parendada on tähtis, mistõttu on oluline vaadata põhjalikult üle maakonna ühistranspordivõrk, eelkõige korralduslikust seisukohast, saavutamaks optimaalseimat kattuvust avaliku sektori vahendite eest korraldatud liinide vahel. Saavutamaks hõreastatud piirkondades suurenevat sõiduvõimaluste sagedust ja paindlikkust tuleb orienteeruda rohkemate ümberistumisvõimaluste peale keskusi ühendatavatele otseliinidele.

Lääne-Virumaa omavalitsuste algatusel koostatakse maakonna teemaplaneeringut „Lääne-Virumaa jalg- ja jalgrattateed“, milles on määratletud kõik perspektiivsed kergliiklusteed tähtsuse järjekorda seatuna. Arengustrateegia perioodi jooksul esimese tähtsusjärjekorra teede väljaehitamine tähendab peaaegu kõigi maakondlike keskuste ühendamist oma otsese tagamaaga kergliiklusteede abil.

Seoses keskkonnahoidliku liikumisviisiga, paremate ühendusvõimaluste loomisega ja turismimajanduse edendamisega on maakonnas perspektiivikas arendada välja piirkondlik kergliiklusvahendite rendi- ja teenindustaristu. Piirkonna näiteks, kust sellise taristu väljaarendamist tuleks alustada, oleks Lahemaa, kus teenuste pakkujate, tarbijate ja teenuskohtade kontsentratsioon on praegu kõrgeim.

Lääne-Viru maakond toodab 3,5 protsenti kogu Eesti sisemajanduse koguproduktist, millega ollakse 5. kohal maakondade seas. Põhja-Eesti regioon, kuhu Lääne-Virumaa kuulub, toodab aga rohkem kui 70 protsenti Eesti SKPst ehk siia on koondunud valdav osa Eesti majandusest. See mõjutab Lääne-Viru maakonna ettevõtluskeskkonna kujunemist ja annab selged eeldused ning ka eelised tuleviku arenguteks.

Eesti regionaalarengu strateegia sätestab Lääne-Viru maakonna spetsialiteetidena intelligentsete hoonete tehnoloogiate arendamist ja ehitusmaterjalide tootmist. SA Lääne-Viru Arenduskeskus koostatud investorprofiilis on mainitud maakonna võtmesektoritena transporti ning logistikat, metalli-, puidu -ja toiduainetööstust. Maakonna ettevõtete aastakäibe järgi on suuremad ettevõtlusharud kaubandus, toiduaine- ja puidutööstus ning põllumajandus. Tööandjatena lisanduvad siia veondussektor ja mööblitööstus.

Maakonna ettevõtlusstruktuur on mitmekesine ja seda on peetud ka maakonna majanduse üheks tugevuseks, kuna kriiside ajal tasakaalustab mitmekesisem struktuur võimalikud negatiivsed mõjud. Maakondlik spetsialiseerumine on üha keerukam, sest ettevõtlus ise on ressursside ja turgude kasutamisel üha vähem piiratud maakondade, isegi riikide piiridega. Lääne-Viru maakonnas on maakonna avaliku sektori, haridus- ja teadusasutuste ning ettevõtjate koostöös otstarbekas osutada tähelepanu järgmistele sektoritele:

- põllumajandus ja toiduainetööstus kui traditsioonilised maakonna ettevõtlusharud üha kasvava toiduvajaduse ja -tootmise maailmatrendi valguses;
- puidutööstus, traditsiooniline maakonna ettevõtlusharu, millel on maakonnas nii tooraine- kui ka hea logistiline baas;
- ehitusmaterjalitööstus, traditsiooniline maakonna ettevõtlusharu, kus koostöös arendatava intelligentsete hoonete pädevuskeskusega saab toodetes rakendada innovatsiooni;
- transport ja logistika, eeldades ida-lääne- ja põhja-lõuna-suunaliste rahvusvaheliste arengukoridoride edendamist;
- metalli- ja masinatööstus, arvestades naabermaakondade potentsiaali selles ettevõtlusharus ja Lääne-Virumaa võimalusi pakkuda alltöövõttu või selleks koostööd ning kasutada kvalifitseeritud tööjõudu.
- turism ja puhkemajandus.

Maakonna tasandil tuleb välja arendada ettevõtlus- ja pädevuskeskuste pakutavate tugiteenuste pakett maakonna võtmesektorite ettevõtetele, mis aitaks kaasa tootearendusele, innovatsioonile, vajaliku oskustööjõu väljaõpetamisele.

Maakonnale oluline majandusharu on turism. Maakonna osaks on Eesti tuntumaid külastuskeskkondi Lahemaa koos oma loodus- ja pärandkultuurimaastike, rannapuhkealade ja mõisakompleksidega. Lääne-Virumaal tegutsevad kindlad liidrid omas turismitootesegmendis, nagu AS Aqva Hotels ja SA Virumaa Muuseumid. Statistikaameti andmetel oli 2013. aastal maakonniti kõige rohkem muuseumikülastajaid tuhande elaniku kohta Lääne-Virumaal, mis edestas järgnevaid maakondi pea kaks korda. Võib kindla veendumusega öelda, et see on paljus saavutatud tänu SA Virumaa Muuseumid tegevusele, kelle atraktiivsed ja hästi toimivad kompleksid, nagu Rakvere linnus, Palmse mõis, Politseimuuseum, Altja kaluriküla jt, on aastas ligi meelitanud ca 200 000 külastajat. Vajadus olemasolevaid atraktsioone arendada ja uuendada on loomulikult olemas.

Lääne-Virumaal korraldatakse regulaarseid kultuuri- ja rahvaspordiüritusi, mille osalejaskond on üle-eestiline ja ka rahvusvaheline. Kindlaks märksõnaks Lääne-Viru maakonna turismitoote puhul on mitmekesisus. Korduskülastusi silmas pidades on hädavajalik turismitooteid mitmekesistada. Varasemal perioodil tublisti arendatud ja hästi toimivate Lahemaa mõisakomplekside (Sagadi, Palmse, Vihula) kõrval on ruumi ka teistele mõisaturismi arendustele, milleks praegu jätkub maakonnas nii mõisaid (Kiltsi, Jäneda, Arkna, Muuga jt) kui ka ideedega arendajaid. Maakonna turismitoodet mitmekesistab rahvaspordivõimalusi pakkuvate puhkealade, samuti Võsu ja Kunda rannaalade väljaarendamine. Rakvere linna kultuuriobjektide taristu (Vallimäe kompleks, kontserdihoone, teater-kino, rahvatantsukeskus) vajab uuendamist, et jätkuvalt pakkuda häid võimalusi mõjukate kultuuriürituste korraldamiseks ja tuua maakonda külastajaid. See annaks võimaluse edasi arendada juba toimivaid, maakonna kultuuri-ja turismiasutuste koostöös välja töötatud külastuspakette.

Maakonna rannikuala vajab mõnda mastaapsemat turismiettevõtmist, samas Lahemaa rahvuspargi piires kerkivad esile looduskaitset ja miljööväärtust puudutavad küsimused, mille puhul võib ilmnedu vastuolu ettevõtmise majanduslike eesmärkidega. Traditsioonilisest rannapuhkemajandusest eristub tsemenditootmise teemapargi arendamise kava Kundas. Teemapargist võib kujuneda põhjarannikul oluline atraktsioon; olemasolev traditsioonidega tsemenditootmine annab hea eelduse kava elluviimiseks ning konkurentsieelise annab idee unikaalsus. Samalaadset, maakonna traditsioonilisele majandustegevusele toetuvat alkoholi- ja karastusjoogitööstuse teemapargi arendamist kavandatakse Moel. Mõlema teemapargi arendamise eest seisavad olemasolevad sama valdkonna ettevõtted, mis peaks andma ka suurema kindluse ideede teostumiseks.

Rannikuala turismimajanduse arendamise üheks võimaluseks, aga praegu ka kitsaskohaks on väikesadamate seisukord ja nende toimimine külastussadamate võrgustikuna. Kuigi mullu alustas tegevust Eisma väikesadam, on maakonna kõigil ülejäänud väikesadamatel vajadusi investeringuteks alates sadamate veeteede mereohutuse tagamisest kuni sadamarajatisteni välja. Eelseisva strateegiaperioodi jooksul on liiga optimistlik ette näha maakonna kõigi väikesadamate olukorra olulist parandamist, saab astuda samme nende seisukorra parandamiseks ja koostöö algatamiseks nii Eesti kui ka Soome ja Vene partneritega, rajamaks väikesadamate võrgustikku ELi piiriülese koostöö raames.

Ühenduste olemasolu on elutähtis riigi kui turismisihtmaa arendamisel. Sama kehtib turismiarenduse regionaalsel tasandil, mistõttu tuleb üle korrata heade ühenduste olemasolu tähtsus Lääne-Virumaa jaoks – nii pealinna Tallinna kui ka Soome lahe regiooni suurima keskuse Peterburi suunal, samuti põhjasuunal üle Soome lahe.

Puhkemajanduse seisukohast on arengupotentsiaali ka Pandivere piirkonnal, kus vahelduv maastik on andnud ja annab perspektiivis võimalusi edasi arendada aktiivse puhkuse alasid. Rikas kultuuripärand tänu ajaloolistele isikutele (Krusenstern, Struve, Neff, Lütke) ning pikaajaline traditsioon eesti rahvuskivi – paekivi – kasutamisel pakub seal võimalusi töötada välja mitmekesine turismitoode, mille sõlmpunktideks on Kiltsi kaardilossi, Muuga mõisa kultuuripärandi ja UNESCO maailmapärandisse kuuluva Struve geodeetilise kaare parem eksponeerimine, Porkuni Paemuuseum, Tamsalu lubjapark jne.

Mitmekesisus on sobiv märksõna ka ettevõtlusalade puhul. SA Lääne-Viru Arenduskeskus on koostanud 2009 aastal ülevaate ja analüüsi seitsme maakonna tööstusala kohta, tegelike ettevõtlusalade hulk on veelgi suurem. Süstemaatiliselt ja komplekselt on neist välja arendatud üks, Lennuki piirkonna ettevõtlusala Rakvere linnavalitsuse algatusel. Ettevõtlusalade taristu arendamine on rahaliselt mahukas ja nende täitmine ettevõtetega pikaajaline püsiv töö, mida sugugi alati ei pruugi saada edu, eriti keskustest kaugemal asuvate piirkondade puhul. Lääne-Virumaal on tänu oma asukohale Eesti suurimate majandus- ja ettevõtluspiirkondade vahetus läheduses hea võimalus ettevõtlusalade arenduseks. Investorite laiema ringi tagamiseks on vaja pakkuda suuremat valikut investeerimisvõimalusi. Seda võimaldab mitmekesiste investeerimiskohtade (ettevõtlusalade) olemasolu nii maakonnas kui ka regioonis laiemalt. Lääne-Virumaa puhul võime rääkida 5–6 ettevõtlusala arendamisest. Suuremaid kitsaskohti praeguste ettevõtlusalade puhul on tehnilise taristu ebakohasus ja eri ettevõtlusalade vahel puuduv koostöö spetsialiseerumisel, turustamisel ja tööjaotusel. Selline koostöö ettevõtlusalade arendamisel on hädavajalik. Ettevõtlusalade ühine arendamisvõimekus on otstarbekas välja arendada maakondliku arenduskeskuse najal, õppides Ida-Viru maakonna ettevõtlusalade arendamise pikaajalisest kogemusest.

Maakonnas puudub klassikaline ettevõtluse inkubatsiooniteenus. Soovides tõsta ettevõtlikkuse taset noorte hulgas, siduda maakonnas õppivaid noori edaspidise maakonnas tegutsemisega, rakendada tööoskuste omandamist õppepraktika käigus, on tähtis rajada ettevõtlusinkubaator kutseharidusasutuste juurde. Lääne-Virumaal on ühise inkubaatori loomiseks potentsiaali Rakvere Ametikoolil, Lääne-Viru Rakenduskõrgkoolil ja ka TLÜ Rakvere Kolledžil, kellest igaüks saaks pakkuda oma spetsiifilist kompetentsi ettevõtlusega alustamiseks ja ühtlasi oleks piisavalt inkubeeritavaid ettevõtlusega alustamiseks. Kaasata tuleb loomulikult maakondlik arenduskeskus oma alustava ettevõtja tugiteenusega. Ettevõtlusinkubaatori loomiseks on olemas ka Pandivere Arendus- ja Inkubatsioonikeskuse (PAIK) piirkondlik initsiatiiv. PAIKi tegevuspiirkonnaks on maakonna lõunaosa nelja omavalitsuse territooriumid, kus ääremaastumise suundumus on võrreldes ülejäänud maakonnaga tugevam ja vajadus piirkonna ettevõtlust tugevdada ilmneb selgemalt.

Üheks olulisemaks maakonna ettevõtluskeskkonna mõjutajaks on kujunev Targa Maja Kompetentsikeskus kui intelligentsete hoonete tehnoloogia valdkonna ettevõtlusala ning teadmiste ja oskuste inkubaator.

Lääne-Viru maakonnast on alguse saanud nii mõnedki üleriigilise tuntuse pälvinud algatused noorte ettevõtlikkuse tiivustamisel. Kadrina vallas kohaliku ettevõtte, kooli ja omavalitsuse koostöös korraldatavast noorte CAD-joonestamise võistlusest on kujunenud järjepidev ja rahvusvaheline ettevõtmise. Ettevõtlusteater, kus ettevõtlikkust õpetatakse paljudele noortele meelepärasel draamameetodil, laiendab oma tegevust ja haaret. Edukalt on maakonnas rakendatud Ida-Virumaa kogemust programmi Ettevõtlik Kool raames. Arengustrateegia perioodil on oluline jätkata noorte ettevõtlikkusele suunatud tegevuste toetamist. Üheks võimaluseks on nendega arvestada maakondlikus ettevõtluse ja tööhõive edendamise tegevuskavas.

Sotsiaalse elukeskkonna strateegilisteks märksõnadeks on teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Elanikkonna vananemine ja ühiskonna suurem tähelepanu erivajadustega inimestele toob kaasa üha kasvava vajaduse mitmekesiste sotsiaalteenuste järele. Teiselt poolt maakonna elanikkonna vähenemine võib kaasa

tuua surve sotsiaalteenuste füüsilise paiknemise võrgustikku koomale tõmmata. Hõreasustatud piirkondades tähendab see teenuste halvenevat kättesaadavust, sest vähese inimeste arvu puhul käib ühistranspordiga teenuste kättesaadavuse tagamine majanduslikult ülejõu. Haridus- ja meditsiiniteenuse puhul tuleb kindlasti silmas pidada kvaliteeti, kuna isegi teenuse formaalse kättesaadavuse puhul tarbitakse teenust väljaspool maakonda, kui kvaliteediga ei olda rahul. Maakonna põhjarannikul Vihula vallas mõjutab sotsiaalset elukeskkonda ka elanikkonna sesoonsus – elanike arv suve- ja talveperioodil muutub oluliselt, mis teeb keerukaks sotsiaaltaristu ülalpidamise vastavalt elanike arvu muutumisele.

Õpilaste arv maakonna üldhariduskoolides on õppeaastast 2005/2006 kuni õppeaastani 2013/2014 kahanenud 31 protsendi võrra, kõige rohkem just 3. kooliastmes (41%) ja gümnaasiumiastmes (38%). Koolivõrk samal perioodil olulisel määral muutunud ei ole. Eeldatavalt toob lähitulevik kaasa muutusi koolivõrgus, eelkõige just gümnaasiumiastme korralduses. Haridusministeeriumi korraldatavas ELi ühtekuuluvuspoliitika meetmes üldhariduskoolide valdkonnas on prioriteediks end ümberkorraldavate koolide toetamine, mistõttu on ka Lääne-Virumaal vaja koolivõrgukava üle vaadata. Kaalumist vajavaks lisaaspektiks on eriti maapiirkondades võimalus võtta koolihooned kasutusele teiste avalike ja sotsiaalteenuste pakkumiseks.

Maakonnas saab kutseharidust omandada neljas ja kõrgharidust kahes haridusasutuses. Õpilaste arvu vähenemine annab tunda ka kutse- ja kõrgharidusasutuste tasemel, mis tähendab sisulist omavahelist konkureerimist õpilaste pärast. Maakonna arengu mõistes on oluline, et maakonnas säiliks nii kutse- kui ka kõrghariduse omandamise võimalused. Kuna õppeasutuse säilimine on seotud õppida soovivate õpilaste arvuga, on vaja pakkuda kaasajastatud ja tulevikku vaatavaid õppekavu. Need peavad olema rohkem seotud maakonna ettevõtluskompetentsidega, selleks et siduda koolilõpetajaid edaspidi maakonnaga ja ühtlasi tagada kohalike ettevõtjate suurem toetus kutseharidusasutuste tegevusele maakonnas.

Tervishoiuteenuse korraldamises maakonna tasandil võiks tuua välja kaks peamist väljakutset: üldhaigla teenuse säilimine maakonnas ja perearsti- ning tervisekeskuste võrgu optimaalne ülesehitus. Selleks on vaja nii riigi kui ka maakonna tasandil kokku leppida, mis on perearsti- või tervisekeskused, mismoodi tagada tervisetaristu nüüdisajastamine ja millised on tervisekeskuste suhted filiaalide või iseseisvate perearstikeskustega.

Sotsiaalhoolekande teenused on kohalike omavalitsuste korraldada. Omavalitsuse suurusest ja finantsilisest võimekusest johtuvalt võib nende teenuste pakkumine suuresti varieeruda. Võimalikult ühesuguste sotsiaalhoolekandeteenuste tagatus maakonnas on väljakutseks ja selle väljakutse lahenduseks on omavalitsuste tihedam koostöö.

Maakonnas on üle 1400 kodanikuühenduse, peale selle neli piirkondlikku LEADER-programmi tegevusgruppi, kellel on olnud eelmisel perioodil suur roll just piirkondliku arengu määramisel. Arvestades rahvastiku vähenemise suundumust, eriti keskustest kaugemale jäävates piirkondades, ja sellega seoses üha kulukamat sotsiaalteenuste kättesaadavuse tagamist ja survet teenuseid keskustesse koondada, peab eelseisval perioodil kindlasti rääkima kogukonnateenuste edasiarendamisest. Need hõlmavad lastehoidu, huvitegevust ja kogukonna turvalisust ning nende korraldamise aluseks peab erinevalt senisest üksikprojektipõhisest praktikast olema püsiv kokkulepe teenuse pakkuja ja teenuse tellija vahel ning sellele vastav pidev rahastamine.

Hästi korraldatud avalik ruum on samuti teema, mis puudutab sotsiaalse elukeskkonna kvaliteeti. Maakonna kui atraktiivse elamiskoha maine hoidmiseks on vajalikud avaliku ruumi arendamise tegevused maakonna suuremates keskustes, nagu Rakvere, Tapa ja Kunda linn, aga ka Sõmeru, Väike-Maarja, Tamsalu, Kadrina ja Haljala alevik.

Lääne-Viru maakond osaleb regionaalses koostöös sihtasutuses Põhja-Eesti Turism. Kolm LEADER- programmi tegevusgruppi, kelle liikmeks on Lääne-Viru maakonna omavalitsused, on piiriülesed.

Arengustrateegia perioodil on oluline ühe tihedam koostöö Ida-Viru maakonnaga. Ida-Viru maakond oma tööstusliku potentsiaaliga on Lääne-Viru maakonna elanikele kindlasti oluliseks tööarealiks, samas kui Lääne-Virumaa saab oma naabritele pakkuda mitmekesiseid võimalusi töötamiseks, teenuste tarbimiseks, puhkamiseks ja elamiseks. Üha olulisem on, et mõlemat maakonda vaadeldaks transpordi-, ettevõtlus- ja sotsiaalsete teenuste taristu arendamisel ühiselt, samas silmas pidades, et Virumaad arendataks mitmekesisel ja tasakaalukalt, püüdmata Ida-Virumaad arendada eraldiseisvana. Piiriülese koostöö teemad partnerluses Ida-Virumaaga on rahvusvahelise ida-läänesuunalise arengukoridori edendamine, regulaarse laevaühenduse loomine Soomega, regioonidevahelise reisiringiühenduse tihendamine ja nüüdisajastatud maanteeühenduse rajamine Tallinna-Narva suunal, väikesadamate võrgustiku ja ühiste turismitoodete (marsruutide) pakettide arendamine, ettevõtlusalade arendus ja turundus, samuti koostöö noorte ettevõtlikkuse edendamisel ning teabevahetus ja koostöö maakondlike pädevuskeskuste ning kutse- ja kõrgharidusasutuste vahel.

Arvestades maakondlike toimepiirkondade kahepoolset piiriületavat mõju, on sotsiaalteenuste kättesaadavuse korraldamise seisukohast oluline kahepoolne koostöö selliste Ida-Viru maakonna (teenindus)keskustega nagu Aseri, Sonda, Kiviõli ja Avinurme.

Läänepoolsetest naabritest jääb Tallinn Lääne-Virumaa peamiseks tõmbekeskuseks nii tööarealina kui ka paljude teenuste tarbimiskohana. Lääne-Virumaa peab oskama ära kasutada Eesti peamise keskuse potentsiaali, pakkudes omalt poolt võimalusi mitte ainult rajada suvemaju põhjarannikule, vaid püüdes tallinlasi (harjumaalasi) püsivamalt siduda mitmekesiste puhkusevõimaluste, atraktiivse, samas rahulikuma elukeskkonna, aga ka töötamisvõimaluste pakkumise kaudu. Piiriülese koostöö teemad partnerluses Harjumaaga, sealhulgas Tallinnaga, on rahvusvahelise ida-läänesuunalise arengukoridori edendamine, reisiringiliikluse tihendamine, väikesadamate võrgustiku arendamine, Tallinna külastavatele turistidele pakutavate teenuste mitmekesistamine teenustega Lääne-Virumaal, koostöö maakondlike pädevuskeskuste ning Tallinnas asuvate kõrgharidusasutuste ja pädevuskeskuste vahel. Maakondlike toimepiirkondade kontekstis on sotsiaalteenuste kättesaadavuse korraldamise seisukohast oluline kahepoolne koostöö Harju maakonna (teenindus)keskustega nagu Aegviidu ja Loksa.

Lääne-Viru maakonna lääneosa on ajalooliselt olnud tihedalt seotud Järvamaaga. Praegu on küll mõlema maakonna jaoks tõmbekeskuseks Tallinn, kuid Lääne-Virumaal ja Rakverel on kindlasti potentsiaali olla Tallinna kõrval järgmiseks tõmbekeskuseks nii mõneski äri-, puhkuse- ja kultuuriteenuse valdkonnas, samuti töökohtade pakkujana. Perspektiivne Kunda-Kotka laevaühendus avaks ka Järvamaale laiema valikuvabaduse ühenduseks Ida-Soomega. Piiriülese koostöö teemad partnerluses Järvamaaga on laiem turismikeskkonna arendus SA Põhja-Eesti Turism raames, aga kitsamalt turisminduskoostöö Kõrvemaa, Piibe maantee ja Puhta Vee teemapargi turismitoodete arendamisel. Maakondlike toimepiirkondade kontekstis on sotsiaalteenuste kättesaadavuse korraldamise seisukohast oluline kahepoolne koostöö Järva maakonna (teenindus)keskustega nagu Koeru, Järva-Jaani ja Ambla.

Kunda-Kotka laevaühendus ja Piibe maantee arendamine on koostöö teemad ka Jõgeva maakonnaga.

MAAKONNA SWOT 2014

TUGEVUS	NÕRKUS
<ul style="list-style-type: none"> • tugeva ekspordipotentsiaaliga mitmekesine majandus 	<ul style="list-style-type: none"> • rahvastiku väljaränne
<ul style="list-style-type: none"> • efektiivne põllumajandustootmine 	<ul style="list-style-type: none"> • maakonna lõunaosa ääremaastumine
<ul style="list-style-type: none"> • hea ühendus Tallinnaga 	<ul style="list-style-type: none"> • maakonna teiste keskuste nõrk areng
<ul style="list-style-type: none"> • maakonnakeskuse hea maine 	<ul style="list-style-type: none"> • rannikuala potentsiaali alakasutus (väikesadamad, turismiteenuste olem ja mitmekesisus)
<ul style="list-style-type: none"> • tuntud ja kaasajastatud turismikompleksid (Lahemaa mõisad, AQVA) 	<ul style="list-style-type: none"> • aastaringsete püsielanike vähesus rannikualal
<ul style="list-style-type: none"> • atraktiivne suvine elukeskkond põhjarannikul 	<ul style="list-style-type: none"> • maakonna ettevõtluse ja ametialase hariduse nõrk seos
<ul style="list-style-type: none"> • maakonnaülesed kultuuriüritused 	<ul style="list-style-type: none"> • liigne piirkondlikkus koostöös
<ul style="list-style-type: none"> • tugevad piirkondlikud algatusrühmad 	<ul style="list-style-type: none"> • liiga suur varieeruvus sotsiaalsete teenuste kättesaadavuses maakonnasiseselt
<ul style="list-style-type: none"> • noorte ettevõtlikkusele suunatud initsiatiivid (CADrina; ettevõtlusteater) 	
<ul style="list-style-type: none"> • kõrg- ja kutsehariduse omandamise võimalus piirkonnas 	
<ul style="list-style-type: none"> • Rakvere Teater kui loomemajanduse keskus 	
VÕIMALUS	OHT
<ul style="list-style-type: none"> • muutumine atraktiivseks majandus-ja elukeskkonnaks Põhja-Eesti (Harju+Virumaa) regioonis 	<ul style="list-style-type: none"> • vahevööks jäämine kiiremini areneva Harju-ja Virumaa idaosa vahel
<ul style="list-style-type: none"> • kultuuri-, pere-ja aktiivse puhkuse turismi arendamine 	<ul style="list-style-type: none"> • maakondade sisene piirkondade polariseerumine
<ul style="list-style-type: none"> • kogukonnateenuste kasutamine maapiirkondade arengu tasakaalustamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • konfliktide tekkimine maakasutuse erinevate eesmärkide vahel (maavarad, põllumajandus-ja metsandus, puhkemajandus, elamiskeskond)
<ul style="list-style-type: none"> • rahvusvaheliste liikumiskoridoride ära kasutamine majanduse arendamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • sotsiaalsete (sh haridus-, turvalisus) teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse halvenemine
<ul style="list-style-type: none"> • muutumine üle-eestiliseks kompetentsikeskuseks TARK MAJA baasil 	
<ul style="list-style-type: none"> • toidutootmise tähtsustamine maaettevõtluse arendamiseks 	

STRATEEGILISED EESMÄRGID

- säilitatud loodus-ja elukeskkond tasakaalustatud maakasutuse kaudu
- suurem majanduslik-ja logistiline integreeritus Põhja-Eesti regioonis
- rahvusvaheliste arengukoridoride sõlmpunktid maakonnas
- sotsiaalsete teenuste kõrge kvaliteet ja kättesaadavus
- suurenenud ettevõtluse konkurentsivõime maakonna kompetentsist lähtuvalt
- elukestva õppe võimaluste tagatus läbi kõrg-, kutse-ja huvihariduse maakonnas
- maakonnas rahvusvahelist koostöövõrgustikku omav teadus- ja arenduskeskus, mis pakub teadus- ja arendustöö teenuseid regioonile omases kompetentsivaldkonnas

Mõõdik	Sihtväärtus
Maakonna elanike arv	Mitte rohkem kui 7% vähenemist (algase rahvaloendus 2011)
Maakondlik SKP	Mitte vähem kui 3,5 % Eesti SKP'st
Keskmine palk	10% rohkem eesti keskmisest
Keskmine kinnisvara hind	eesti keskmine
Ühenduste arv regiooni keskustega	30% rohkem ühendusi alates 2015
Tööpendelliikumise osakaal	
- maakonnast välja	Mitte rohkem kui 50%
- maakonda sisse	Suurenenud 15% (algase rahvaloendus 2011)
Maakonna külastajate arv	Suurenenud 15% alates 2015
Kõrgharidusega inimeste osakaal	Mitte vähem kui eesti keskmine
Kodu-Keskus-Kodu kättesaadavusaeg	Mitte rohkem kui 3 tundi
Sotsiaalsete teenuste kasutamine väljaspool maakonda	Alla 10% kasutajatest

MAAKONNA ARENDAMISE PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED

Maakonna arendamise eesmärk on kompleksse, osapooli hõlmava, kestva arendussüsteemi kaudu tugevdada arenguvaldkondade konkurentsivõimet.

ARENDAMINE peab toimuma järgmised väärtusi jälgides:

TASAKAALUSTATUS - võimalikult kõigi huvigruppide huvide arvestamine

KOOSTÖÖ - arusaam, et eesmärged on lihtsam saavutada koos

INTEGREERITUS- enda nägemine suurema võrgustiku osana ja toetumine sellele

PAIKKONDLIKKUS – kohalike elanikke ja võimalusi kaasav ning tunnustav lähenemine

MAAKONNA ARENGUVALDKONNAD

LOODUSKESKKOND

Väljakutsed kuni 2030

- Maa tasakaalustatud kasutamine põllumajandustootmise, maavarade kasutamise, loodus-ja kultuuripärandi säilitamiseks ning elukeskkonna arendamiseks
- Rannikuala tasakaalukas arendamine
- Mereala intensiivsem kasutamine
- Vooluveekogude seisundi parandamine
- Hajureostuse vähendamine
- Jäätmete käitlus- ja kogumissüsteemi toimimise tagamine
- Energiasäästu rakendamine hoonete rekonstrueerimisel ja uute rajamisel

Eesmärgid 2020

- A. Kaasajastatud jäätmekogumissüsteem
- B. Määratletud aktiivse ranna-ja looduspuhkuse alad
- C. Minimiseeritud energiakaod kaugküttesüsteemides ning maksimaalne energiasääst tänavavalgustuses
- D. Väikeasulate ühisveevärk-ja kanalisatsioon kaasajastatud
- E. Rohkem alternatiivenergia ja energiasäästu lahendusi
- F. Tasakaalustatud maakasutus planeeritud
- G. Mitmekesisem ja kättesaadavam keskkonnaharidus

Tegevus/objekt	Sisu/maht	Rahastamisemeede	Osalejad	Märkused
----------------	-----------	------------------	----------	----------

Eesmärk: Kaasaegne jäätmekogumissüsteem				
Lääne-Viru Jäätmekeskuse kompostimisväljak	Keskonnatingimustele vastava kompostimisväljaku ehitamine ja komposti käitlemiseks vajaliku tehnika soetamine , eelkõige reoveesette käitlemise aspektist	EL ÜKP meede 4.3	MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus	
Kohalike jäätmekogumispunktide rajamine	Vähemalt maakonna teeninduskeskustes jäätmekogumispunkti (vajadusel jaama) rajamine. Maakonna teeninduskeskustes vastavalt vajadusele jäätmete kompostimisvõimaluste loomine	EL ÜKP meede 4.3	KOV	Maakonnaplaneeringus määratletud teeninduskeskuste mõistes
Eesmärk: Määratletud aktiivse ranna-ja looduspuhkuse alad				
Maakonnaplaneering 2030+ koostamine	Planeeringulised maakasutustingimused ja -ettepanekud	Siseriiklik ressurss	Lääne-Viru MV	
Maakonna sisevee supluskohtade kaardistamine	Maakonnasupluskohtade analüüs, sh kaevanduskarjäärade kasutuselevõtt	EL ÜKP meede 7.2	Lääne-Viru MV Keskonnaamet Terviseamet Osalevad KOV'id	
Eesmärk: Minimizeeritud energiakaod kaugküttesüsteemides ning maksimaalne energiasääst tänavavalgustuses				
Asulate tänavavalgustuse kaasajastamine	Koostatakse analüüs ja uuring piirkonnas rajatud tänavavalgustuse lahenduste juhtimise optimeerimiseks ja energiasäästu saavutamiseks	EL ÜKP meede 6.3	Osalevad KOV'id VIROL, SA Virumaa Kompetentsikeskus	Hõlmatud investeeringut soovivad asulad
	Investeeringud tänavavalgustuse kaasajastamiseks. Võimalikud investeeringu asukohad: Tapa, Rakvere, Vinni-Pajusti, Laekvere, V-Maarja, Kiltsi, Simuna, Vao, Triigi, Tamsalu; Haljala; Rakke, Lammasküla; Viru-Nigula, Kunda, Muuga, Rahkla,	EL ÜKP meede 6.3	Osalevad KOV'id erasektor	

	Paasvere, Venevere, Sõmeru, Ussimäe, Näpi, Uhtna, Ubja, Viitna, Kadrina, Hulja, Vohnja, Kihlevere, Arkna, Veltsi, Lepna Lasila, Tõrma, Porkuni, Sääse			
Küttesüsteemide rekonstrueerimine	<i>Kaugküttepiirkondade analüüs küttesüsteemide juhtimise optimeerimiseks ja energiasäästu suurendamiseks</i>	EL ÜKP meede 6.2	Viol KOV'id SA Virumaa Kompetentsikeskus	Hõlmatud investeringut soovivad asulad
	Investeeringud küttesüsteemide energiakadude vahendamiseks ja alternatiiv kütuste kasutamiseks. Võimalikud investeeringu asukohad: Rakvere, Laekvere, Viru-Nigula, Haljala, Rakke, Triigi, Uhtna, Kunda, Väo, Väike-Maarja, Sõmeru(+kombijaam), Uhtna, Näpi, Hulja, Vajangu	EL ÜKP meede 6.2	Osalevad KOV'id erasektor	
Eesmärk: Väikeasulate ühisveevärk-ja kanalisatsioon kaasajastatud				
Ühisveevärgi-ja kanalisatsioonisüsteemi rajamine	Investeeringud ühisveevärgi-ja kanalisatsioonisüsteemi rajamiseks. Võimalikud investeeringu asukohad: Vao, Avispea, Pandivere, Vaeküla, Kohala, Ubja, Pajusti, Viru-Jaagupi;Ussimäe, Sõmeru, Uhtna, Roodevälja; Leikude, Kiku, Ridaküla, Lasila, Päide, Vasta; Põdrangu, Assamalla, Porkuni (puhasti)	EL ÜKP meede 7.1	Osalevad KOV'id erasektor	
Eesmärk: Rohkem alternatiivenergia ja energiasäästu lahendusi				
Alternatiivenergia osakaalu suurendamine ühiskondlike hoonete energiavarustuses	<i>Uuring alternatiivenergia (päike, tuul, bio-) kasutuselevõtu võimaluste kohta, sh soovituslik juhis tehnosüsteemide kaasajastamiseks ja kasutamise</i>	EL ÜKP meede 4.3	VIROL Osalevad KOV'id SA Virumaa Kompetentsikeskus	Uuringu objektiks on konkreetse, välja pakutud hooned

	<i>optimeerimiseks arvestades alternatiivsete energiaallikate suuremat kasutamise vajadust</i>			
	Investeeringud ühiskondlike hoonete alternatiivenergia lahendustesse. Võimalikud investeeringu asukohad: Uhtna Hooldekodu Tapa hooldekodu Jäneda kool ja spordikeskus Lehtse multifunktsionaalne keskus Vasta kooli keskkonnaõppekompleks Vajangu multifunktsionaalne hoone Kunda spordikeskus Kadrina hooldekodu	KIK	Osalevad KOV'id	
<i>Energiasäästu suurendamine ühiskondlikes hoonetes</i>	<i>Uuring ja analüüs ühiskondlike hoonete tehnosüsteemide juhtimise optimeerimiseks ja energiatõhususe suurendamise lahenduste väljatöötamiseks</i>	<i>EL ÜKP meede 6.1</i>	<i>VIROL Osalevad KOV'id SA Virumaa Kompetentsikeskus</i>	
	Investeeringud energiakadude vähendamiseks ühiskondlikes hoonetes. Võimalikud investeeringu asukohad: Uhtna Põhikool, Uhtna Hooldekodu, Kunda lasteaed, Kunda Hooldekodu, Vajangu multifunktsionaalne hoone, Tamsalu Sääse lasteaed, Kadrina hooldekodu, Kadrina multifunktsionaalne hoone, Kadrina Keskkool, Kadrina Lasteaia Sipsik Hulja hoone, Väike-Maarja Öppekeskus		Osalevad KOV'id	
Gaasitranspordi osakaalu tõstmine	L-CNG gaasitankla(-te) rajamine maakonda	EL ÜKP meede 6.4	Erasektor, Osalevad KOV'id	

	Võimalikud investeringu asukohad: Rakvere linn Väike-Maarja biogaasijaam			
Eesmärk: Tasakaalustatud maakasutus planeeritud				
Maakonnaplaneering 2030+ koostamine	Planeeringulised maakasutustingimused ja - ettepanekud	Siseriiklik ressurss	Lääne-Viru MV	
Lääne-Viru hüdrogeoloogilise mudeli koostamine	Maakonna põhjaveekogumi hüdrogeoloogiliste kontseptuaalsete mudelite koostamine	KIK maapõue programm	Lääne-Viru MV	
Eesmärk: Mitmekesisem ja kättesaadavam keskkonnaharidus				
Koostöö arendamine kohalike keskkonnateadlike ettevõtetega	Ühisüritused haridusasutuste ja ettevõtete vahel keskkonnahoiu teemal	KIK keskkonnateadlikkuse programm	Lääne-Viru MV SA LVAK Virol RMK Sagadi Looduskool TLÜ Rakvere Kolledž Keskkonnaamet	
Keskkonnaõppe integreerimine üldhariduskooli õppekavasse	Maakondlik initsiatiiv keskkonnahariduse juurutamiseks riiklikusse õppekavasse	KIK keskkonnateadlikkuse programm	Lääne-Viru MV Virol TLÜ Rakvere Kolledž	
Keskkonnahariduse taristu parendamine	Soetused taristu parendamiseks: Porkuni keskkonnahariduskeskus loodushariduskeskuse hoone rekonstrueerimine ja sisustamine (õppeklassid, töö- ja olmeruumid TLÜ Rakvere kolledži keskkonnapedagoogikaalase labori seadmete ja sisustuse hankimine	KIK EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3) MAK LEADER	PAIK Tamsalu VV TLÜ Rakvere Kolledž MTÜ Arkna Terviseküla MTÜ Ökokratt Väike-Maarja VV Rakvere VV	

	<p>Arkna Tervise Mõisaaed ravivate taimede ekspositsioonipinna rajamine ja ravimtaimealase teadmise õpetamise korraldamine</p> <p>Puhta vee teemapark temaatilised õpperajad ja õppeprogrammid</p> <p>Vasta kooli energiapark-säästukeskus maakondliku üldhariduskooli keskkonnaõppekeskuse väljaehitamine</p> <p>Kunda maavarade keskus õpperajad,-väljapanekud,-programmid</p>		<p>Viru-Nigula VV</p> <p>Viru-Nigula</p> <p>Tuulepark</p> <p>Kunda LV</p> <p>erasektor</p>	
--	--	--	--	--

ÜHENDUSED

Väljakutsed 2030

- Kunda-Kotka regulaarühenduse toimimine
- Elektriraudtee kontaktvõrgu rajamine Rakvereni ja reisirongi ühendussageduste suurenemine
- Neljarealise Tallinn-Narva maantee väljaehitamine maakonna ulatuses
- Väikesadamate võrgustiku toimimine
- Kunda, Tapa ja Rakvere-Näpi logistikakeskuste arendamine
- Üle-maakonnalise kergliiklusvahendite rendi-ja teenindustaristu toimimine

Eesmärgid 2020

- A. Alustatud regulaarset laevaühendust Kunda-Kotka vahel
- B. Kaasajastatud maakonna olulised transpordisõlmed
- C. Rajatud prioriteetsed jalg-ja jalgrattateed
- D. Kaasajastatud maakonna ühistranspordiliinivõrk
- E. Alustatud väikesadamate võrgustiku arendustööga
- F. Loodud eeldused logistikakeskuste tekkeks

Tegevuskava 2020

Tegevus/objekt	Sisu/maht	Rahastamisemeede	Osalejad	Märkused
Eesmärk: Alustatud regulaarset laevavahendust Kunda-Kotka vahel				
Kunda-Kotka regulaarühendust ettevalmistavate uuringute koostamine	Sh teostavus-ja tasuvusuuring liinioperaatori seisukohalt arvestusliku reisijate ja kaubavooga, liinisagedusega ning eelneval baseeruva tasuvusega	EL CBC Kesk-Läänemere programm	Lääne-Viru MV SA LVAK Kunda Sadam	
Kunda sadama reisikai- ja terminaali	Investeeringud Kunda sadama reisijatekai ja terminaali rajamiseks	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3) EL CBC Kesk-Läänemere programm	AS Kunda Nordic Tsement Kunda LV	
Eesmärk: Kaasajastatud maakonna olulised transpordisõlmed				
Kohalikud transpordisõlmed	Investeeringud transporditaristuobjektide (jaamahooned, parklad) seisukorra parendamiseks, transporditaristuobjektide parema kättesaadavuse tagamiseks (ühendusteel) Kadrina bussi-ja raudteejaama vaheline jalg-ja jalgrattateel; Tamsalu bussi- ja rongiootepaviljoni ehitus, parklad autodele ja jalgratastele; Rakvere raudteejaama lähiümbruse ühistransporditaristu kaasajastamine Tapa bussi- ja raudteejaama lähiümbruse taristu kaasajastamine, parklate, bussijaama platsi laienduse	EL ÜKP meede 5.4 (EL ÜKP meede 10.2)	Osalevad KOVid	

	ja jalgrattaparkla rajamine, kergliiklusteede rajamine olemasolevate kergliiklusteedeni Jäneda raudteejaama parkimisvõimaluste ja kergliiklusteede ehitamine Lehtse raudteejaama parkimisvõimaluste ja kergliiklusteede ehitamine Laekvere bussijaamade rekonstrueerimine Rakvere valla bussiootepaviljonide parendamine Kunda kesklinna bussiootepaviljoni rajamine Väike-Maarja bussijaama rekonstrueerimine Kiltsi raudteejaama parkimisvõimaluste ehitamine			
Eesmärk: Rajatud prioriteetsed jalg-ja jalgrattateed				
Olulisemate jalg-ja jalgrattateede rajamine	Investeeringud jalg-ja jalgrattateede rajamisse vastavalt maakonnaplaneeringu prioriteetsusele	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.4)	Osalevad KOV'id	Lähtuvalt Lääne-Viru maakonna jalg-ja jalgrattateede teemaplaneeringust
Kergliiklusvahendite piirkondlikud rendivõrgustike arendamine	Jalgrataste ja elektriliste liiklusvahendite (autod, rattad) rendivõrgustiku (hoidlad, laadimispunktid) investeeringud ja soetused (liiklusvahendid)	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Lahemaa turismiettevõtjate võrgustik SA PET Kadrina VV Vihula VV, Vastavad KOV'id, erasektor, LEADER tegevusgrupid,	

			teised kodanikeühendused	
Eesmärk: Kaasajastatud maakonna ühistranspordiliinivõrk				
Maakonna ühistranspordiuuringu koostamine	Uuring, mis käsitleb liinivedu maakonnas ümberistumisega, tellimisvedudena, kombinatsioonis õpilas-, sotsiaal- ja kogukonna-, raudteetranspordiga	Riiklik ühistranspordivahend VIROL kaasrahastus	Lääne-Viru MV Virol maanteeamet	
Eesmärk: Alustatud väikesadamate võrgustiku arendustööga				
Soome lahe väikesadamate võrgustiku arendamine	Koostööprojekt Soome lahe väikesadamate arendamiseks: mereohutus, sadamate taristu ja teenused, sadamate võrgustiku turustamine ja andmebaasi haldamine	EL ÜKP meede 5.1 EL CBC Kesk-Läänemere programm	Sadama omanikud, Harju, Ida-Viru ja Lääne-Viru vastavad KOV'id, arenduskeskused maavalitsused Soome partnerid	
Lääne-Viru väikesadamate võrgustik	Investeeringud väikesadamate taristusse: Käsmu (Meremuuseumi) Võsu Vergi Eisma Karepa Mahu Kunda jahisadam	EL ÜKP meede 5.1 EL CBC Kesk-Läänemere programm EL CBC Eesti-Vene programm EMKF meetmed	Sadama omanikud Vihula VV Viru-Nigula VV Kunda LV	Investeeringud lähtuvad iga sadama vajadustest, võimalustest ja suutlikkusest esitada asjakohane taotlus
Eesmärk: Toetatud eelduseid logistikakeskuste tekkeks				
Kunda sadama ühendusteel	Läbi Kunda linna sadamasse kulgeva transiiditee (-de) renoveerimine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Kunda LV AS Kunda Nordic Tsement maanteeamet	
Raudtee haruteede olukorra parendamine seotud logistika sõlmpunktidega	Investeeringud raudtee haruteedesse:	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3) EL ÜKP meede 10.2	Tapa VV Rakvere LV Sõmeru VV	

	Roodevälja-Aluvere-Näpi raudteeharude pikendamine tööstusaladele Tapa tööstusala raudteeharude rekontrüeerimine		erasektor	
<i>Kunda sadama ja Rakvere linna tööstusala raudteega ühendamise võimaluste uurimine</i>	<i>Teostuvusuuring raudteeühenduse loomiseks Kunda sadama ja Rakvere linna tööstusalaga</i>	<i>EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3) EL ÜKP meede 10.2</i>	<i>Rakvere LV Kunda LV</i>	

ETTEVÕTLUS

Väljakutsed 2030

- Maakonna kompetentsidest lähtuva mitmekesise ja konkurentsivõimelise ettevõtluse toimimine
- Maakonna ettevõtluskeskkonna integreerimine Soome lahe majandusruumi
- Kohaliku ressursi paikse töötlemise ja kasutamise oskuse suurendamine
- Ettevõtlusalade arendussüsteemi toimimine
- Uute ja suurema lisandväärtusega töökohtade loomine
- Noorte ettevõtlikkuse suurendamine
- Regiooni ettevõtluse vajadusi arvestav kutse- ja kõrgharidus

Eesmärgid 2020

- Toimivad ettevõtlusalad
- Targa Maja Kompetentsikeskus on välja arendatud
- Head ühendused töö- ja tööjõuareaalidega
- Suurenenud noorte ettevõtlikkus ja noorte poolt loodud ettevõtete arv
- Ametiõppe tihenened seos piirkonna ettevõtlusega
- Mitmekesisem külastuskeskkond
- Arendatud ranna- ja looduspuhkusealad

- H. Tunnustatud turismimarsruudid
- I. Suurenenud ettevõtlusaktiivsus
- J. Suurenenud töökohtade lisandväärtus

Tegevuskava 2020

Tegevus/objekt	Sisu/maht	Rahastamisemeede	Osalejad	Märkused
Eesmärk: Toimivad ettevõtlusalad				
Maakonna ettevõtlusalade ühisturundus kava koostamine	2-3 aastase ühisturunduse kava koostamine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	SA LVAK Lääne-Viru MV Virol	
Maakonna ettevõtlusalade ühisturunduse teostamine	Ühisturunduse kava alusel: turundusmaterjalid, turundusüritusel osalus ja organiseerimine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	SA LVAK SA Virumaa Kompetentsikeskus	
PAIK piirkonna ettevõtlusinkubaator	Seotud PAIK piirkonna ettevõtlusalaga ettevõtlusinkubaatori rajamine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	PAIK Tamsalu VV Väike-Maarja VV Rakke VV Laekvere VV SA LVAK Tapa VV	
Rakvere Haigla meditsiiniteenuste inkubatsioonikeskuse arendamine	Erinevate meditsiiniteenuste inkubaatori arendamine ligipääsuteede mitmekesistamise ja parendamise kaudu	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	AS Rakvere Haigla Rakvere LV	
Maakonna ettevõtlusalade taristu uuendamine	Investeeringud ettevõtlusalade taristusse : Kunda juurdepääsutee ja kommunikatsioonide rajamine Sõmeru juurdepääsutee, sh silla rekonstrueerimine Roodevälja-Aluvere-Näpi juurdepääsuteed, vee ja	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Rakvere LV Kunda LV Tapa VV Sõmeru VV Tamsalu VV Haljala VV Väike-Maarja VV Rakke VV	

	<p>kanalisatsioonitorustikud , kütte- ja gaasitorustikud</p> <p>Haljala tööstusala taristu (teedevõrgu, tänavavalgustuse, vee- ja kanali ehitamine) parendamine</p> <p>Tapa tööstusala taristu (teedevõrgu, tänavavalgustuse, vee ja kanalisatsiooni ehitamine) parendamine</p> <p>Rakvere Narva mnt piirkonna tööstusala tugitaristu ehitamine</p> <p>Pandivere Ettevõtluspark:</p> <p>Tamsalu tööstusala vee- ja kanalisatsiooni torustikud, juurdepääsutee rajamine</p> <p>Ebavere ettevõtlusala juurdepääsutee ja kommunikatsioonide rajamine</p> <p>Pandivere Ettevõtluspesa taristu arendamine kaugtöökohtade loomiseks Laekveres, Rakkes, Sääsel ja Väike-Maarjas</p>		Laekvere VV MTÜ PAIK	
Eesmärk: Targa Maja Kompetentsikeskus on välja arendatud				
Targa Maja lahenduste testkeskkond ja testsüsteemid	Rakendatud kui ettevõtlusala uuenduslike toodete või tootmissüsteemide testimiseks	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.1)	SA Virumaa Kompetentsikeskus Rakvere LV SA LVAK ettevõtjad	
Eesmärk: Loodud head ühendused töö-ja töõjuuareaalidega				
Põhja-Eesti toimepiirkonna liikuvusuuringu koostamine	Uuring, mis käsitleb Harju- ja Virumaa keskuste vahelist perspektiivset sidumist ühendustega seoses tööpõhise liikumisega	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2) Riiklik ühistranspordivahend	Lääne-Viru MV Viroi SA LVAK Maanteamet	

Eesmärk: Suurenenud noorte ettevõtlikkus ja noorte poolt loodud ettevõtete arv				
Programmi Ettevõtlik kool jätkamine	Majandus-ja ettevõtlusõpet üldhariduskoolides toetavate tegevuste (õpetajate koolitused, õpilasfirmade jt avalikud üritused) elluviimine ja laiendamine eelkooliharidusasutustesse	EL ÜKP meede 1.5 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	SA LVAK Vastavad koolid KOV-id, Rajaleidja TLÜ Rakvere Kolledž	Täpsem programm läbi tööhõive-ja ettevõtlikkuse arengukava
Ettevõtlusteatri metoodika rakendamine ja arendamine	Ettevõtluse õpetamise ning õpetajate arvu laiendamine läbi teatrimeetodi	EL ÜKP meede 1.5 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	MTÜ Ettevõtlusteater Vastavad koolid	Täpsemad tegevused läbi tööhõive-ja ettevõtlikkuse arengukava
Tegevuste Ettevõtlik noor ellu viimine	Noortele suunatud ettevõtlust arendavad projektid : Ajujaht, Entrum, äriplaanide koolitused, Huvitav Kool, Unistused ellu, Junior Achievement (õpilasfirmade loomine)	EL ÜKP meede 1.5 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	LVAK, Rajaleidja, noortekeskused	Täpsemad tegevused läbi tööhõive-ja ettevõtlikkuse arengukava
Tegevuste Noorte Nutikad Ettevõtmised ellu viimine	Noorte tehnoloogiliste ja tehniliste teadmiste ja oskuste suurendamisele suunatud ettevõtmiste ning ürituste jätkamine : Cadrina(joonestamise võistlus) <i>Ideede Laat</i> ;	EL ÜKP meede 1.5 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	SA LVAK Lääne-Viru MV Vastavad koolid Kadrina VV	Täpsem tegevused läbi tööhõive-ja ettevõtlikkuse arengukava
Ettevõtlusinkubaator	Maakonna kutse- ja kõrgkooli juurde rajatav ettevõtlusinkubaator: 1) õppivale noorele ettevõtlike ideede rakendamiseks; 2) alustavale ettevõtjale inkubatsiooniteenuse pakkumiseks. Investeering ja soetus inkubaatori rajamiseks.	EL ÜKP meede 1.5	Lääne-Viru Rakenduskõrgkool Rakvere Ametikool SA LVAK TLÜ Rakvere Kolledž	
Eesmärk: Ametiõppe tihenend seos piirkonna ettevõtlusega				
Piirkonna õppekavade välja töötamine ja praktika ellu viimine	Õppekavade, sh kõrgharidus, Targa Maja kompetentsile baseeruva IKT	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	Rakvere Ametikool	

	õppekava -, arendamine/väljatötamine tulenevalt piirkonna ja ettevõtete/asutuste vajadustest. Praktika ja töökohapõhise õppe arendamine koolide ja ettevõtete/asutustega koostöös		Lääne-Viru Rakenduskõrgkool Ettevõtted/asutused TLÜ Rakvere Kolledž SA Virumaa Kompetentsikeskus,	
Eesmärk: Suurenenud ettevõtlusaktiivsus				
Alustavate ettevõtjate teenuspaketi välja töötamine	Koostöös partneritega töötakse välja alustavatele ettevõtjatele suunatud teenuspaket konsultatsioonide, infopäevade näol alates äriidee hindamisest kuni alustava ettevõtja koolitusvajaduseni välja	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	SA LVAK KOVid, Töötukassa, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool; Rakvere Ametikool, TLÜ Rakvere Kolledž Leader grupid, Rajaleidja, noortekeskused	Täpsem tegevused läbi tööhõive-ja ettevõtlikkuse arengukava
Eesmärk: Suurenenud töökohtade lisandväärtus				
Uuenduslikkuse tugiteenuse välja töötamine	Koostöös partneritega töötakse välja tugiteenus ettevõtjatele, millega vahendatakse uut teadmist konkreetsete toodete arendamise, disaini, innovatsiooni juurutamiseks lähtudes maakondlikust kompetentsist	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2)	SA LVAK KOVid, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool; TLÜ Rakvere Kolledž TTÜ, TÜ. TLÜ. EMPÜ SA Tark Maja teised pädevuskeskused	Täpsem tegevused läbi tööhõive-ja ettevõtlikkuse arengukava
Eesmärk: Mitmekesine külastuskeskkond				
Rakvere Vallimäe vabaõhu turismi-ja kultuurikompleks (Vallimäe Laululava)	Rakvere Vallimäe vabaõhu turismi-ja kultuurikompleksi (Vallimäe Laululava) eskuse ehitus	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Rakvere LV	

Rakvere linnuse arendus	Rakvere linnuse põhjatiiva välja arendamine linnuse ajalugu kajastava uue ekspositsioonipinna jaoks	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	SA Virumaa Muuseumid	
Kunda Tsemenditööstuse teemapark	Tööstuspärandile baseeruva teemapargi arendamine Kunda tsemendimuuseumi hoone renoveerimine ja ekspositsiooni uuendamine esimese tsemendivabriku ajalooliste hoonete konserveerimine ja eksponeerimine, juurdepääsude ja parkla rajamine, eksponaatide loomine tutvustamiseks piirkonna rikkalikku tööstuspärandit	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Kunda LV erasektor	
Altja kõrtsi arendus	Altja kõrtsihoone ja lähiümbruse rajatiste renoveerimine	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	SA Virumaa Muuseumid	
Viitna-Lahemaa värav	Külastuskeskuse välja arendamine Viitna kõrtsi-hobupostijaama hoones	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	SA PET	
Mitmekesise mõisaturismi arendamine	Investeeringud turismiteenuste arendamiseks maakonna mõisakompleksides: Arkna- terviseturism, hoonete renoveerimine, Tervise teemapargi külastuskeskuse ja ekspositsioonipinna rajamine, karavaniparkla Kiltsi –Kiltsi Kaardilossis on kartograafiateemaline elamusmuuseum Muuga – kultuuriturism (T. Neff'i ja E.Vilde pärandil põhineb ekspositsioon; hoonete	EL ÜKP meede.5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	MTÜ Arkna Terviseküla Väike-Maarja VV Laekvere VV RMK Sagadi Metsakeskus Rakvere VV OÜ Estonian Spirit MTÜ Moe Mõis Buxhöwden OÜ MTÜ Neeruti Mõisa Park SA Virumaa Muuseumid	

	<p>renoveerimine) , pargi rekonstrueerimine</p> <p>Sagadi – looduspuhkus, ja vaba-ajakeskuse rajamine , dendropargi ajaloolise pargi uuendamine</p> <p>Lasila – ajaloo- ja loodusturism (hoonete ja mõisapargi rekonstrueerimine, loodusõpperaja parendamine, sisutuse ja ekspositsiooni täiustamine)</p> <p>Moe - Eesti Alkoholi—ja Karastusjoogitööstuse Teemapargi rajamine</p> <p>Neeruti – turismi-ja külastusobjekt , sh kohaliku Neeruti kaubamärgi all toimiva toiduvõrgustiku osa</p> <p>Palmse – mõisa aida rekonstrueerimine näituste ekspositsioonipinna suurendamiseks</p> <p>Vanamõisa - tervise – ja loodusturism (peahoone ja ajaloolise mõisapargi rekonstrueerimine,)</p>		SA Vanamõisa Häärrastemaja	
Pärdi nimeline muusikamaja	Kontserdihoone ehitamine Rakvere linna	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Rakvere LV	
Tamsalu lubjapark	Teemapargi rajamisega seotud investeeringud ja soetused : lubjapõletuse ringahjude konserveerimine, veetorni rekonstrueerimine ja ekspositsiooni koostamine	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	PAIK Tamsalu VV	
Rakke Lubjatehase	Rakke aleviku sümbolite ja vaatamisväärsuste säilitamine	EL ÜKP meede 5.1	Rakke VV	

korstna ja lubjapõletuse ringahjude konserveerimine		EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)		
Eesti Politseimuseumi arendus	Muuseumiõuele politsei tegevusega seotud väliatraksioonide rajamine. Osa õueala katuse alla viimine võimaldamaks välitingimusi rohkem kasutada	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	SA Virumaa Muuseumid	
Tapa Militaarmuuseum	Investeeringud ja soetused seoses Eesti riigikaitset ja eestlaste sõjandusliku ajalugu kajastava muuseumi rajamisega	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Tapa VV	
<i>Tunnustatud turismimarsruutide arendamine</i>	<i>Maakonda läbivate rahvusvaheliste turismimarsruutide arendamine, turundamine ja maakonna turismisihtkohtade kättesaadavuse parendamine: <i>Soome lahe Lõunakaar (Peterburi-Tallinn-Stockholm)</i> <i>Struve geodeetiline kaar (Põhja-Norra – Eesti (Kunda-Rakvere-Võivere-Avanduse...) - Must meri)</i> <i>Piibe maantee</i></i>	<i>EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3, 5.4.4) EL CBC Kesk-Läänemere programm EL CBC Eesti-Vene programm Siseriiklik ressurss</i>	<i>Lääne-Viru Maavalitsus Virol MTÜ Lääne-Viru Turism SA PET Osalevad KOV'id Erasektor teised partnerid väljaspoolt maakonda</i>	
Puhta Vee teemapark	Teemapargi rajamisega seotud investeeringud ja soetused: <i>käsitöökoda, vaatetorn, taastuvenergia süsteemi täiendamine, majutushoone väljaehitamine, suunaviitade kaasajastamine, infostendide paigaldamine</i>	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	MTÜ Ökokratt PAIK Tamsalu VV	
<i>Eesmärk: Arendatud ranna-ja looduspuhkusealad</i>				
Võsu ranna-ala arendamine	Infrastruktuuri kaasajastamine: laudteed, pesemiskohad, WC-d	EL ÜKP meede 8.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Vihula VV	

	Rekreatsiooniala väljaehitamine: laste mänguväljakud ja sportimisala täiskasvanutele ja lastele Laululava väljaehitamine			
Kunda ranna-ala arendamine	Veemotosportlastele ligipääsu rajamine, autosuvilatele kommunikatsioonide välja ehitamine, maastiku korrastamine, spordi- ja kultuurirajatiste ehitamine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Kunda LV	
Lääne-Viru Puhkealade arendamine	Loodussõbraliku ja aktiivse puhkusega seotud alade taristu kaasajastamine: Mõedaku rollerirada, mäetõstuk, palliplatsid, heitveesüsteemid Ebavere majutusvõimaluste väljaehitamine hoone II korrusele Tamsalu (Suusastaadioni infrastruktuuri ehitus (parklad, suusarollerirada, valgustus, kunstlume tootmise süsteem, staadionihooned) Emumäe maastikupargi maagiline Emumägi kujundamine, mis koosneb külastuskeskusest, jalutus- ja matkarajad, laste mänguväljak, vaatesild, vaatetornile täiendav platvorm õhupallisõitude tarbeks, lava, Neeruti iseloomuliku puhkeala arendamine Äntu laudteede ehitus ja infoviitade paigaldamine	EL ÜKP meede 8.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Rägavere VV Väike-Maarja VV Rakvere LV Rakvere VV Rakke VV Kadrina VV Tamsalu VV Tapa VV Haljala VV Keskkonnaamet Kadrina RMK Erasektor MTÜ Ökokratt MTÜ Arkna Terviseküla	Looduskaitsealadel koostöös keskkonnaametiga

	<p>Kellavere (kõnnirajad, jalgaratta krossirajad, discgolfi rada, seiklusrada, lasketiir, vaatetorn)</p> <p>Vinni-Pajusti (kompleksis Vinni Spordikompleksiga - välispordiväljakute kaasajastamine (võrk- ja korvpalliväljakud, petanki ja jalgpalliplatsid, MOBO orienteerumise- ja diskgolfirada; puhkeala kõnni-, jooksu- kui ka suusarajad, radadevahelised ühendused ja radade skeemid; spordikompleksi hoonekarbi soojustamine)</p> <p>Kadrina Paisjärve ranna-ala iseloomuliku puhkeala arendamine</p> <p>Puhta Vee Teemapark käsitöökoda, vaatetorn, õpperajad, taastuenergia süsteemi täiendamine, majutushoone väljaehitamine, suunaviitade kaasajastamine, infostendide paigaldamine</p> <p>Jäneda puhkeala arendamine</p> <p>Haljala Maheda paisjärve rekreatsiooniala arendamine</p> <p>Tõrma-Kõrgemäe mäetõstuk, terviseradade väljaarendamine olmehoone ehitus, erinevad vabaaja veetmise võimalused</p> <p>Ehalkivi külastuskoht Letipeal (juurdepääsud, infostendid, külastuskeskus</p> <p>Vasta puhkeala tiikide ümbruse korrastamine, loodusõpperaja</p>			
--	--	--	--	--

	väljaehitamine koos ajalooliste töövõtete õppimiseks vajalike vahenditega Arkna Terviseküla puhkeala			
--	--	--	--	--

SOTSIAALNE KESKKOND

Väljakutsed 2030

- Ühtsete, kvaliteetsete sotsiaalteenuste kättesaadavus maakonnas
- Suurenenud elanike iseseisev toimetulek ja erinevate elanikegruppide integratsioon
- Elus edasijõudmist toetava üldharidussüsteemi toimimine
- Konkurentsivõimelise kutse- ja kõrghariduse omandamise võimalus maakonnas
- Võimalused huvitegevuseks kõikjal maakonnas
- Ambulatoorse ja statsionaarse meditsiiniteenuse säilimine maakonnas
- Sobiva elukeskkonna kujundamine
- Igale lapsele vajadusel tagatud lasteaia-, söime- või hoiukoht

Eesmärgid 2020

- A. Korrastatud üldharidusvõrk
- B. Välja arendatud tervisekeskused koos filiaalidega
- C. Välja arendatud mitmeteenuselised kogukonnakeskused
- D. Toimivad ja kättesaadavad kvaliteetsed sotsiaalteenused
- E. Tunnustatud elamiskeskond

Tegevuskava 2020

Tegevus/objekt	Sisu/maht	Rahastamisemeede	Osalejad	Märkused
Eesmärk: korrastatud üldharidusvõrk				
Maakonna üldharidusvõrgu arengukava koostamine	Perspektiivse koolivõrgu kava koostamine, kus analüüsitakse olemasolevate koolihoonete võimalusi	EL ÜKP meede 1.4	Viol	

	<i>kasutada kogukonnakeskustena või muud avalikku funktsiooni kandvate hoonetena (kompleksidena) paralleelselt haridusteenusega</i>			
Korrastatud üldharidusvõrk	Investeeringud vastavalt üldharidusvõrgu arengukavale.	EL ÜKP meede 1.4	<i>Osalevad KOV'id</i>	
Kaasaegne koolide IKT taristu	Koolide infotehnoloogiataristu kaasajastamine	EL ÜKP meede 1.3	Osalevad koolid	
Korrastatud üldharidusvõrgu tugitaristu	Investeeringud koolistaadionitesse-ja väljakutesse Võimalikud investeeringu asukohad: Kadrina Keskkool, Haljala Kool Väike-Maarja Gümnaasium Kunda Ühisgümnaasium Võsu Kool Sõmeru Põhikool Vasta Kool Tamsalu Gümnaasium Veltsi Lasteaed-Algkool Lasila Põhikool ja lasteaed	Siseriiklik ressurss	Osalevad KOV'id	
<i>Eesmärk: välja arendatud tervisekeskused koos filiaalidega</i>				
Lääne-Viru Tervisekeskused	Investeeringud tervisekeskuste ja nende filiaalide arendamiseks tagamaks meditsiiniteenuse võimalikku head kättesaadavust maakonnas Võimalikud investeeringu asukohad: Rakvere, Tapa, Kunda, Väike-Maarja, Kadrina, Haljala (filiaal)	EL ÜKP meede 2.4	Osalevad KOV'id AS Rakvere Haigla Virol	

Eesmärk: välja arendatud mitmeteenuselised kogukonnakeskused				
Mitmeteenuselised kogukonnakeskused	Investeeringud mitmeteenuseliste kogukonnakeskuste arendamiseks. Võimalikud investeeringu asukohad: Lehtse multifunktsionaalne keskus (Lehtse kooli ületoomine), Lepna multifunktsionaalne keskus, Veltsi multifunktsionaalne keskus, Arkna kogukonnakeskus, Haljala kogukonnakeskus	EL ÜKP meede 1.4 EL ÜKP meede 2.1 MAK LEADER	LEADER tegevusgrupid Osalevad KOV'id MTÜ Arkna Terviseküla	Lähtumine LEADER tegevusgruppide strateegiatest ja üldharidusvõrgu arengukavast
Eesmärk: toimivad ja kättesaadavad kvaliteetsed sotsiaalteenused				
<i>Kogukonnateenuste koolitusprogrammi ellu viimine</i>	<i>Kogukonnateenuste (lapsehoid, sotsiaalhoolekanne, huvitegevuse korraldus, kodanikukaitse) korraldamise koolitus potentsiaalsete teenuse pakkujatele, eestvedajatele</i>	<i>EL ÜKP meede 2.1 EL ÜKP meede 1.6 MAK LEADER</i>	<i>LEADER tegevusgrupid Vastavad KOV'id Vastavad MTÜ'd</i>	
<i>Optimaalse kogukonnateenuse välja selgitamine</i>	<i>Analüüs ja uuring kogukonnas kasutatavate teenuste optimeerimiseks, teenuste kasutajate ohutuse ja mugavuse suurendamiseks (parem tervisejälgimine, kodu ohutus, turvalisus)</i>	<i>EL ÜKP meede 2.1 EL ÜKP meede 1.6 MAK LEADER</i>	<i>LEADER tegevusgrupid Vastavad KOV'id Vastavad MTÜ'd SA Virumaa Kompetentsikeskus</i>	
Lääne-Virumaa sotsiaalteenuste keskus	Loodud maakonda hõlmav sotsiaalteenuste keskus sotsiaalsetele sihtgruppidele (kaitstud töö keskus puudega noortele ja täiskasvanutele, toetatud ja kogukonnas elamise teenuse kättesaadavus puudega inimestele, sotsiaalteenuste pakkumise ja kättesaadavuse võimaldamine KOVidele)	EL ÜKP meede 2.2 EL ÜKP meede 3.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.2) Siseriiklik ressurss	Virol Osalevad KOV'id	Tööhõive valdkonnas täpsemad tegevused läbi tööhõive- ja ettevõtlikkuse arengukava

<p><i>Ühise sotsiaalteenuse rakendamine</i></p>	<p><i>Omaavalitsused töötavad välja ning rakendavad ühishandlusi ja ühishandlusi sotsiaalteenuste arendamiseks: tugiisikuteenus, isikliku abistaja teenus, lapsehoiuteenus, päevahoiu teenus, transporditeenus puuetega inimestele; võlanõustamisteenus, teraapia teenused erinevatele sihtrühmadele (sh vanemlike oskuste arendamiseks); kaitstud töö teenus puuetega inimestele; asendaja omastehoolajale (puhkuse võimaldamiseks)</i></p>	<p><i>Siseriiklik ressurss</i></p>	<p><i>loodav sotsiaalteenuste keskus Virol Osalevad KOV'id</i></p>	
<p><i>Sotsiaalteenuse kaasajastamine</i></p>	<p><i>Koostöö arendamine maakonna kõrgkoolidega sotsiaalvaldkonna arendamiseks: uuringud, analüüsid, monitooring, koolitused</i></p>	<p><i>Siseriiklik ressurss</i></p>	<p><i>loodav sotsiaalteenuste keskus Virol Osalevad KOV'id Lääne-Viru Rakenduskõrgkool TLÜ Rakvere Kolledž Sisekaitseakadeemia Väike-Maarja päästekool</i></p>	
<p><i>Lääne-Virumaa õppe-eakatekodu</i></p>	<p><i>Investeering õppe-eakatekodu rajamiseks olemasoleva hoone rekonstrueerimise teel, et luua toimiv eakate kodu ja õppe - praktikabaas erinevate erialade õpetamiseks ning</i></p>	<p><i>EL ÜKP meede 2.2 EL ÜKP meede 2.4</i></p>	<p><i>Lääne-Viru Rakenduskõrgkool, Vinni VV teised osalevad KOV'id</i></p>	

	rakendusuuringu läbiviimiseks koostöös olemasoleva sotsiaalteenuste ja hooldustöö laboriga.			
Eesmärk: tunnustatud elamiskeskond				
<i>Maakonna elamuehituse kontseptsiooni koostamine</i>	<i>Juhised piirkonna elukeskkonna atraktiivsemaks muutmise lahenduste väljatöötamiseks ja rakendamiseks</i>	<i>EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.1) MAAKAR programm</i>	<i>SA Targa Maja Kompetentsikeskus Lääne-Viru MV Virol</i>	<i>Kontseptsioonile peab andma sisendi maakonna „Targa Maja“ kompetentsikeskus</i>
Atraktiivse Rakvere linna ruumi arendamine	Investeeringud maakonnakeskuse linnaruumi arendamiseks: <ul style="list-style-type: none"> - Pika tänava äri-ja elukeskkonna arendamine - keskväljaku ja Vallimäe kompleksi ühendamine - Ausambamäe puhkeala arendamine 	EL ÜKP meede 5.1 EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Rakvere LV	
Eesti 100 aastapäeva park Tamsalus	Tamsalu linna rohealade arendus	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Tamsalu VV	
Sõmeru keskuse arendamine	Sõmeru keskuse liiklusskeemi ja rohealade kaasajastamine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Sõmeru VV	
Kadrina aleviku avaliku ruumi arendamine	Investeeringud vallakeskuse avaliku ruumi arendamiseks: <ul style="list-style-type: none"> - lasteaia ja kooli õuealade arendamine, sh mänguväljakute rajamine - keskväljaku arendamine 	Siseriiklik ressurss	Kadrina VV	
Tatruse tervise- ja spordikompleks	Tervise- ja spordirajatiste arendamine Tatruse külas krossiraja piirkonnas (terviserajad, krossirada)	Siseriiklik ressurss	Haljala VV	
Haljala Kultuuriväljak	Haljala kultuuriväljaku rajamine	Siseriiklik ressurss	Haljala VV	

Lepna Skatepark ja mänguväljakud	Skatepargi rajamise jätkamine ja mänguväljaku renoveerimine koos palliplatside rajamisega	Siseriiklik ressurss	Rakvere VV	
Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kaasajastamine	Lääne-Virumaa Keskraamatukogu juurdeehituse kavandamine	Siseriiklik ressurss	Rakvere LV	
Eesti Rahvatantsukeskus	Rakverre tantsukeskuse rajamine	Siseriiklik ressurss	Rakvere LV	
Rakvere Teatrikino	Kaasaegse kinokeskuse rajamine	Siseriiklik ressurss	Rakvere LV SA Rakvere Teatrimaja	
Väike-Maarja avaliku ruumi arendamine	Väike-Maarja keskväljaku koos puhke- ja parkimisalade ning spordi- ja mänguväljakute rajamine, sh G.Lurichi monumendi püstitamine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Väike-Maarja VV	
Arkna nullenergia majade elamurajoon	Elamurajooni rajamine	EL ÜKP meede 6.1	Värvikeskuste Grupp OÜ	
Tapa kesklinna arendamine	Tapa kesklinna arendamine vastavalt kesklinna detailplaneeringule.	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Tapa VV	
Kunda keskväljaku arendamine	Mänguväljaku ja tänavakultuuri atraksioonide (trikirada, lauatennise laud, kontsertastang jmt) rajamine	EL ÜKP meede 5.4 (PKT 5.4.3)	Kunda LV	

Tegevuskavas toodud objektid ja tegevuste järjekord ei ole koostatud prioriteetsuse järjekorras. Tegevuskavas kajastatud võimalike investeeringute asukohtade loetelu ei ole lõplik.

Veeru *Rahastamismeede* lühendite seletused:

EL ÜKP - Euroopa Liidu Ühtekuuluvuspoliitika

PKT – Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meede, mis omab alameetmeid

5.4.1 – regionaalsete kompetentsikeskuste arendamine

5.4.2 - piirkondlikud algatuse tööhõive ja ettevõtlusvalmiduse tugevdamiseks

5.4.3 - piirkondade konkurentsivõime tugevdamise infrastruktuuriinvesteeringud

5.4.4 - piirkondade konkurentsivõime tugevdamise infrastruktuuriinvesteeringud (ühendusvõimalused)

EL CBC - - Euroopa Liidu piiriülesed koostööprogrammid

KIK - Keskkonnainvesteeringute Keskus

MAK- Eesti Maaelu Arengukava

EMKF – Euroopa Merendus-ja Kalandusfond

MAAKAR - siseministeeriumi maakondlik arendustegevuseprogramm

Veeru *Osalejad* lühendite seletused:

SA LVAK - sihtasutus Lääne-Viru Arenduskeskus

KOV – kohalik omavalitsus

PAIK – Pandivere Arendus-ja Inkubatsioonikeskus

SA PET – sihtasutus Põhja-Eesti Turism

VIROL – Lääne-Viru Omavalitsuste Liit

